

OMURGALI GÖÇLERİ VE ANADOLU

Prof. Dr. Ayla SEVİM EROL

OMURGALI GÖÇLERİ

Miyosen dönemde fosil memelilerin evrimsel ilişkileri, coğrafik dağılımları, göç olayları ve *in situ* evrimleri oldukça tartışmalıdır. Bunun yanısıra karasal çökeller genellikle denizellere göre süreksiz; göl ve ırmak kökenli oldukları için ayrı cepler halindedir ve dağınık oldukları için, birbirini takip eden memeli fosil toplulukları bunları açıklamak için yeterli değildir.

Çünkü Afrika ve Avrasya'nın Tetis Denizi nedeniyle bazı dönemlerde ayrı kimi zaman da bağlantılı olması da fosil bulgular açısından diğer bir problemdir.

Göç olayları içerisinde Anadolu hominoidleri günümüz büyük apeleri ve insan evrimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Günümüzde sadece 5 ape cinsi mevcuttur ve onlar da Afrika ile Asya'da çok sınırlı bölgelerde yaşamaktadırlar.

Birçok bilimadamı bugün yaşayan Afrikalı apelerin ve insanın kökeninin sadece Afrika'da ortaya çıktığını kabul ederler. Ancak gün geçtikçe ele geçen buluntulardan hareketle büyük apelerin ve insanın başlangıç noktasının Avrasya olabileceği de düşünülmektedir.

18-19 milyon yıl önce Afro-Arabistan plakası ile Anadolu çarpıştı Kıtasal göçler ise Anadolu ve Arabistan plakasının çarpışmasından sonra başladı. Böylece Anadolu, güneyde Arabistan ile Afrika'ya, doğuda İran üzerinden Asya'ya ve kuzeybatıda Romanya üzerinden Avrupa'ya doğru tam anlamıyla kara köprüsü oluşturdu.

18 milyon yıl önce Afrika'daki türlerin Avrasya'ya doğru göçü önemli bir olaydır. Şu anda Etiyopya'da bulunan fillerin ataları (*Gomphotherium* ve *Zygodontodonta* daha sonra *Deinotherium* ve *Archaeobelodon*) Afrika'dan Avrupa ve güneydoğu Asya'ya göç etmişlerdir.

Bu arada gergedanların, domuzların ve ayıların bazı ataları ise Afrika'ya göç etmişlerdir. Aynı dönemde domuzların (*Bunolistriodon*) ve kemiricilerin (*Megacricetodon*, *Cricetodon*, *Democircetodon*) ataları da Asya'dan Avrupa'ya göç etmiştir. Böylece Avrasya ve Afrika arasında faunal olarak karşılıklı göç olayları yaşandı.

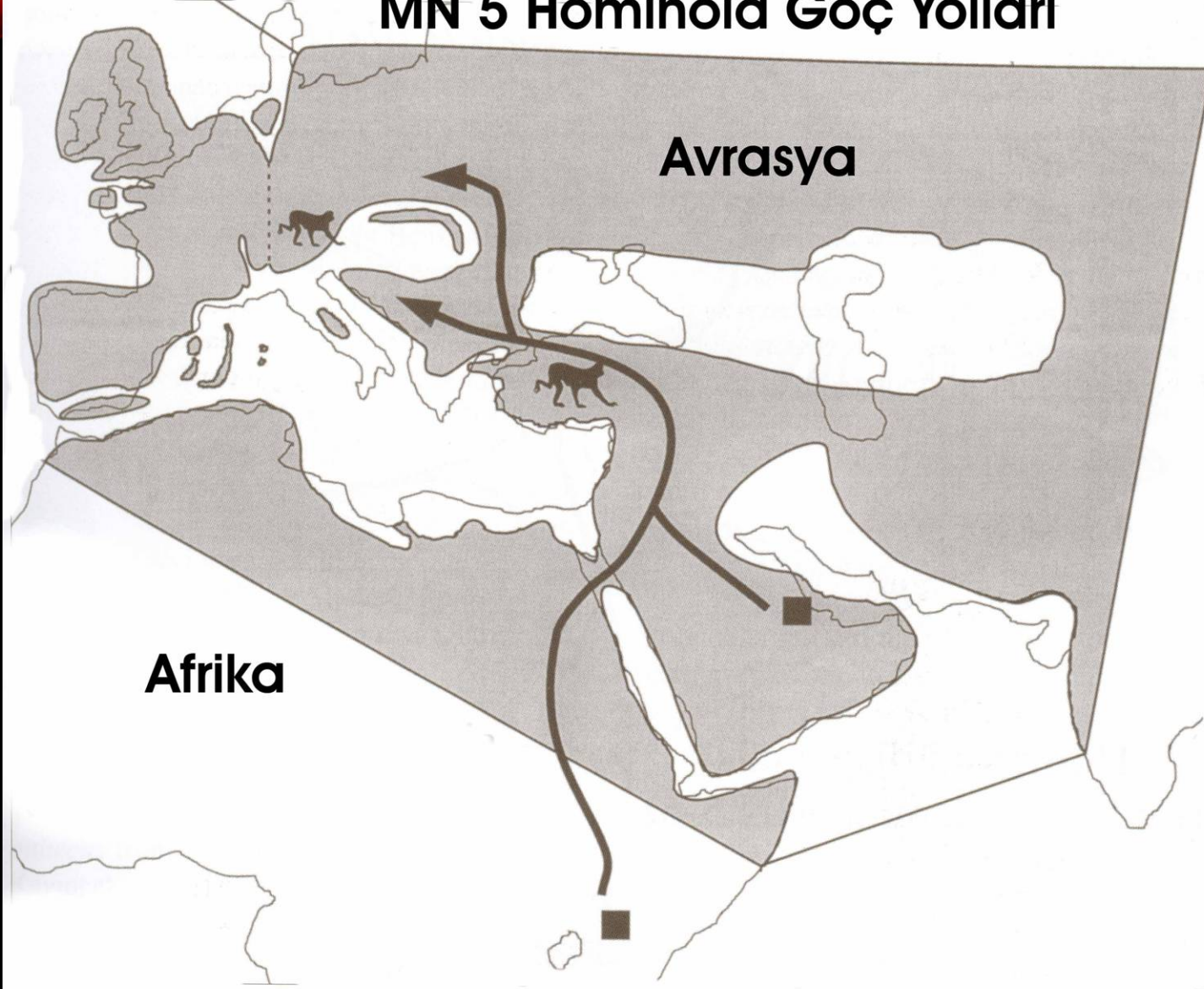
16 milyon yıl önce Anadolu'nun doğusundan Paratetis'in doğusuna deniz yolu tekrar açılmıştır. Avrupa'ya göç eden ilk primatlar *Pliopithecus* cinsi ile temsil edildi. *Pliopithecus* büyük olasılıkla Tetis denizyolu tekrar açılmadan önce göç etmiş olmalı. Çünkü Anadolu ve güneydoğu Asya'da bu cinsin fosilleri henüz bulunamadı.

Afrika'dan bir sonraki göç dalgası, yaklaşık 14 milyon yıl önce gerçekleşmiş olabileceği bir insanımsı maymun olan *Griphopithecus*un ortaya çıkmasıyla görülür. Bu insanımsıya ait fosiller Anadolu'da Çandır (Ankara-Kalecik) ve Paşalar (Bursa) kazılarında ele geçti, aynı zamanda Orta Avrupa'da da bulunan bu cins Doğu Afrika'da, Maboko'dan ele geçen *Kenyapithecus* çağdaşı ile çok benzer.

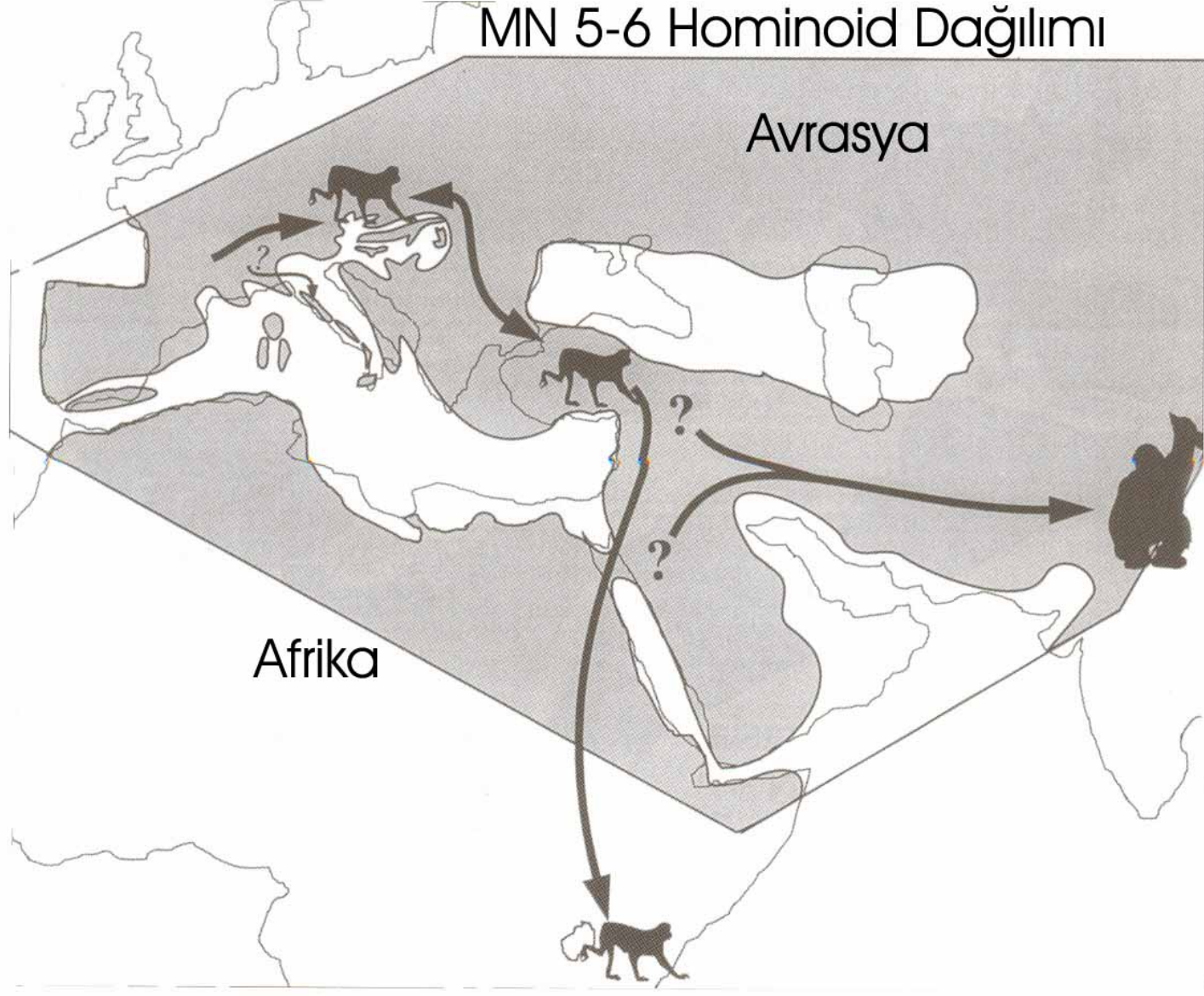
MN ZONLARI

FIGURES	MAPS	Ma	EPOCHS	AGES	REGIONAL STAGES		STANDARD ZONES		MAMMAL ZONES																																																												
					CENTRAL PARATETHYS	EASTERN PARATETHYS	CALCAREOUS NANNO-PLANKTON	PLANKTONIC FORAMI-NIFERA																																																													
7		1-3	Pliocene	E M L	GELASIAN PIACENZIAN ZANCLEAN	ROMANIAN DACIAN	AKCHAGYLIAN KIMMERIAN	NN17-18 NN16 NN14-15 NN13 NN12	PL3-6 PL2 PL1 M14	MN17 MN15 MN14 MN13																																																											
											6	7-9	LATE	MESSINIAN TORTONIAN	PONTIAN PANNONIAN	PONTIAN MAEOTIAN	NN11 M13 NN10	MN12 MN10 MN9																																																			
																			5	11-13	MIDDLE	SERRAVALLIAN LANGHIAN	SARMATIAN BADENIAN	KONKIAN KARAGANIAN TSCHOKRAKIAN TARKHANIAN	NN7-9 M12 M10-11 MB-9 NN6 M7 NN5 M6 M5	MN8 MN7 MN6 MN5																																											
																											4	15-17	EARLY	BURDIGALIAN AQUITANIAN	KARPATIAN OTTNANGIAN	KOTSAKHURIAN SAKARAU LIAN	NN4 M4 M3 NN2 M2	MN4 MN3 MN2 MN1																																			
																																			3	19-21	OLIGOCENE	LATE	CHATTIAN	EGERIAN KALMYKIAN	NN3 M3 NN1 NP25 P22 NP24 P21 P20 MP23- MP27	MP30- MP28 MP24 MP21 MP20																											
																																											2	23-25	EARLY	RUPELIAN	KISCELLIAN SOLENOVIAN PSHEKIAN	NP23 P19 MP21 NP22 NP21 P18 P17 P16	MP21 MP20 MP19- MP17 MP16 MP15 MP14 MP13																				
																																																		1	27-29	MIDDLE	PRIABONIAN BARTONIAN LUTETIAN	KARADZHALGIAN SAKARAU LIAN	NP19-20 P15 NP17 P14 NP16 P12 NP15 P11 NP14 P10	MP13 MP12 MP11 MP10 MP9 MP8 MP7													
																																																									63	51-53	EARLY	YPRESIAN	KARADZHALGIAN SAKARAU LIAN	NP13 P9 NP12 P7 NP11 P6 NP10 P5 NP9 P4	MP10 MP9 MP8 MP7 MP6						
																																																																61	57-59	LATE	THANETIAN SELANDIAN	NP8 NP7 NP6 NP5 P3 NP4 P2	MP5- MP1

MN 5 Hominoid Göç Yolları

MN 5-6 Hominoid Dağılımı

Yaklaşık 13 milyon yıl önce memeli faunası büyük bir göç hareketi göstermedi.

Bu durum Akdeniz-Doğu Paratetis denizyolunun Güneydoğu Anadolu boyunca bir bariyer görevi görmesinden kaynaklanabilir.

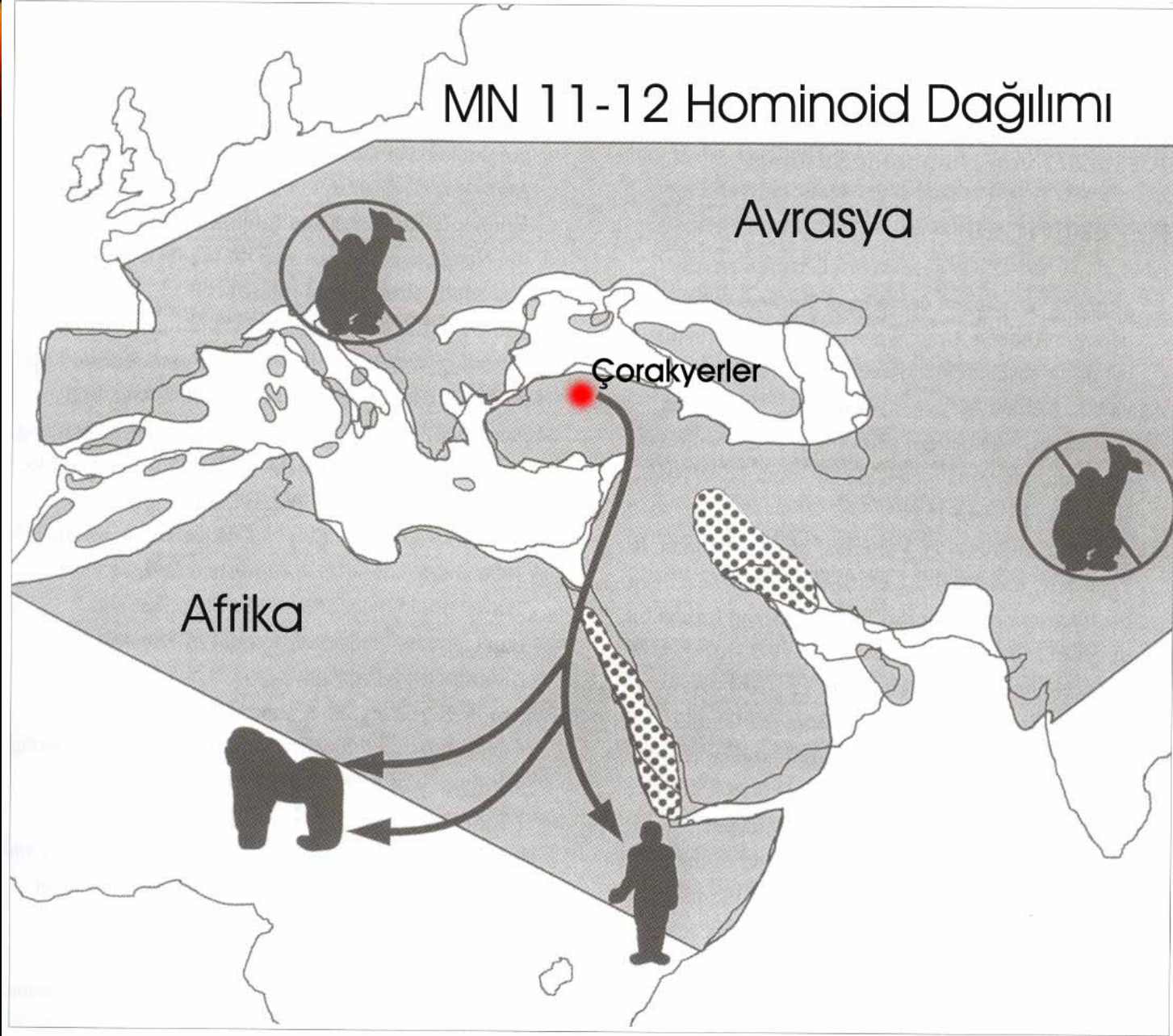
12-9 milyon yıl önce Avrupa'da diğer bir insanımsı olan *Dryopithecus* ortaya çıktı. Fakat Anadolu göç için kısıtlı kaldı.

11 milyon yılla birlikte Asya'dan Avrupa'ya ve Afrika'nın kuzeyine doğru atların henüz üç tırnaklı atası *Hipparionun* hızlı göçü gerçekleşti. Aynı zamanda Anadolu'da *Ankarapithecus metai* insanımsı cinsi bilinir.

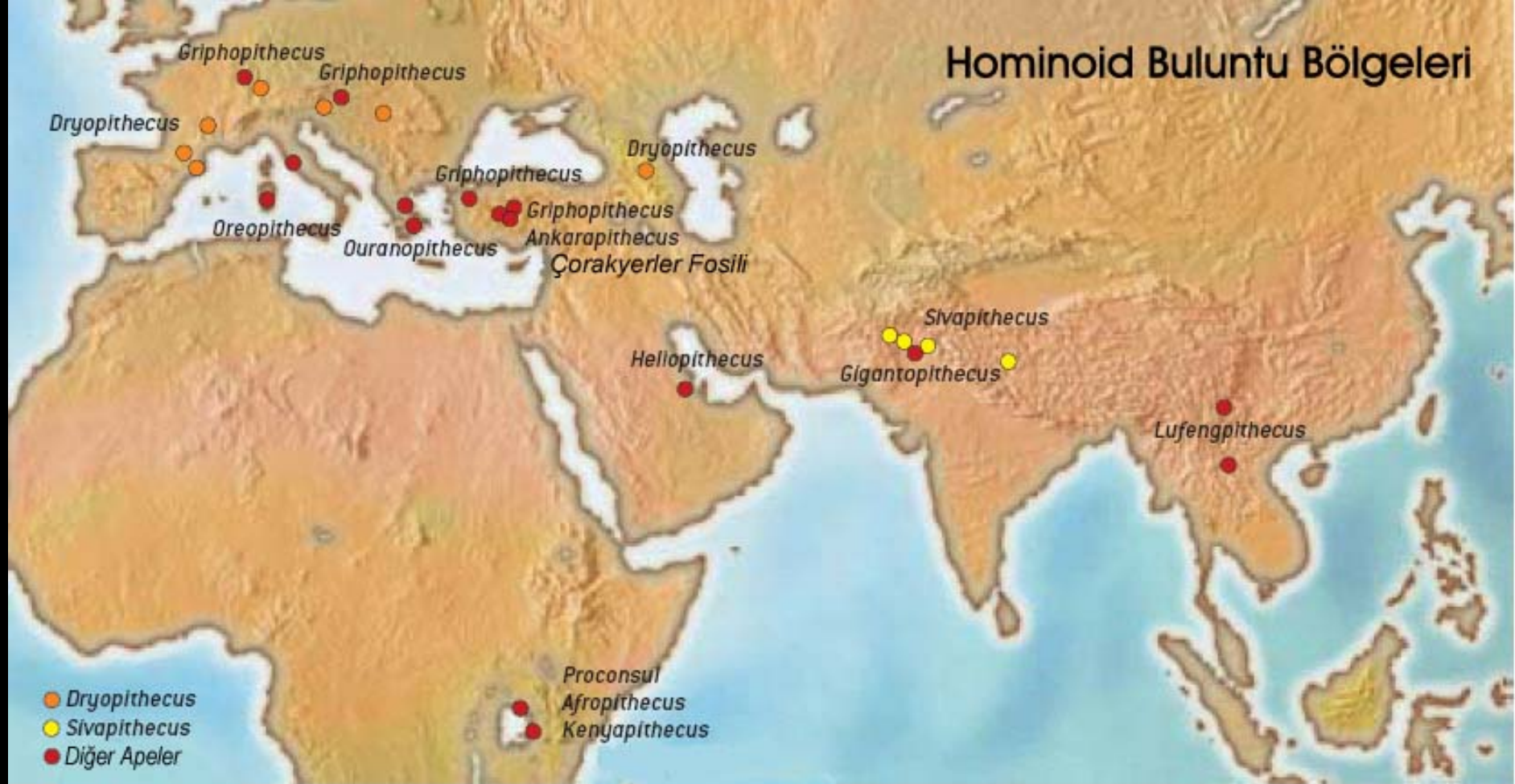
Buna yakın zamanlarda Paratetis'te ve Akdeniz'de Messinian tuz krizi meydana geldi. Sonraki yıllarda ise kuraklık arttı ve kuraklığa paralel olarak ormanlar giderek azaldı. Step fauna ve florası hâkim oldu.

Avrasya ve Afrika arasındaki memeli göç toprakları Yakın Doğu'da açık kaldı. Akdeniz'de Messinian tuz krizi boyunca Kuzey Afrika ve Güney Avrupa arasında yeni bir kara köprüsü oluştu. En sonunda Pliyosen'de suların yükselmesiyle bu coğrafya günümüze benzer duruma geldi.

MN 11-12 Hominoid Dağılımı

Hominoid Buluntu Bölgeleri

HOMINOIDAE

